

Suradnja policije s lokalnom zajednicom u svrhu sprječavanja kaznenog djela terorizma**

1. UVOD

Urbane sredine, odnosno gradovi pružaju mnogobrojne ekonomske i društvene eksternalije kao što su zaposlenje, društvene i kulturne pogodnosti, obrazovanje i slično. Zajedno s brzim širenjem urbanizacije i davanjem prednosti urbanom, u strategijama razvoja se pojavio rast ogromnih sirotinjskih predgrađa i naselja što je prouzročilo povećanje stope kriminaliteta. Činjenica da je kriminalitet oduvijek bio teret i za siromašna i za bogata društva (njegovi su se pojavni oblici mijenjali, ali se opseg rijetko smanjivao, njegovo je djelovanje destruktivno utjecalo na ekonomski, socijalni, politički i svaki drugi progres te je i unutrašnji i međunarodni problem), stvorila je neodložnu potrebu svakog organiziranog društva da mu se na različite načine suprotstavi (Krivokapić, 2008).

Naročito se opasnim oblikom kriminaliteta smatra terorizam koji je velika prijetnja čovjeku, pravnoj državi, demokraciji, vladavini prava, međunarodnom miru i stabilnosti. Ovo nameće obavezu svim državama da imaju sveobuhvatan stav u suzbijanju terorizma, s posebnim naglaskom na sprječavanje i suzbijanje nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode prema terorizmu.

Borba protiv terorizma i drugih oblika kriminaliteta, naročito u preventivnom smislu, ima puno veće šanse za uspjeh ako se u tu borbu uključe i građani, odnosno lokalna zajednica. Osnovni principi na kojima se treba zasnivati suradnja policije i lokalne zajednice jesu: šire policijsko djelovanje, smanjenje utjecaja birokratskih mehanizama u policiji, orijentacija na rješavanje problema i prevenciju, preuređenje policijskih prioriteta i slično. Kako bi suradnja policije i lokalne zajednice bila uspješna moraju se ukinuti sve psihološke, organizacijske i druge barijere u komunikaciji, a policija treba građane vidjeti kao partnere u rješavanju određenih problema, odnosno policija mora prihvatiti činjenicu da je lokalna zajednica upućenija u kriminalitet koji se događa u njenoj sredini.

---

* mr. sc. Mensur Šipkar, doktorand Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Bosna i Hercegovina.

** Redakcija je prilagodila članak.

2. RAD POLICIJE U ZAJEDNICI – OPĆENITO

Polazeći od toga da je zaštita osobne sigurnosti građana jedan od osnovnih i najvažnijih zadataka demokratske države, građanin od države očekuje da će uporabiti sva sredstva koja su joj na raspolaganju kako bi ga zaštitila. U tu svrhu država kao najvažniji instrument koristi policiju koja je dužna poduzeti sve kako bi, u službi građanina, zaštitila građanina od svih oblika kriminala i drugih opasnosti. Odnos policije prema građaninu ujedno oslikava i odnos države prema građaninu – zajednici, jer jedino tako se može vidjeti smatra li se građanin ravnopravnim partnerom ili podređenim subjektom, te jesu li njegovi problemi i strahovi za osobnu sigurnost opravdani ili nisu. To znači da rad policije u zajednici podrazumijeva partnerstvo između policije i građana, gdje partneri zajednički rade na uočavanju i rješavanju problema u zajednici. Ovakvim pristupom rada policije u zajednici jača se osjećaj sigurnosti kod građana i stvara se veće povjerenje između policije i građana. Kako bi se rad policije u zajednici približio građanima, odnosno kako bi se građani upoznali s načinom rada policije i ciljevima koji se žele postići, koriste se različiti printani (brošure, *flajeri*^{***} i sl.) i elektronički mediji (TV, radio i internetski portali).

Rad policije u zajednici zasniva se i na suradnji policijskih službenika s lokalnim vlastima, privatnim kompanijama, različitim organizacijama civilnog društva, te drugim formalnim i neformalnim grupama građana kako bi se na različite načine identificirali i rješavali sigurnosni problemi na razini lokalne zajednice.

2.1. Lokalne zajednice i borba protiv terorizma

Terorizam je globalni problem koji se očituje kroz različite oblike nasilja, koje koristi i usmjerava prema postizanju političkog cilja ili služenju tom cilju, odnosno kako bi se, ovisno o kreatoru i postavljenim ciljevima, destabilizirale osnovne vrijednosti svakog društva. Uzroci terorizma mogu biti različiti: nacionalizam, velike socijalne i ekonomske razlike unutar država, etnički problem, siromaštvo itd. Imajući to na umu potrebno je istaknuti da terorizam, odnosno teroristički akti izravno pogađaju lokalnu zajednicu i njene pripadnike. Teroristi planski odabiru one dijelove lokalne zajednice gdje je zbog siromaštva, loših uvjeta života, nacionalizma itd., lakše naći podršku njenih pripadnika, te regrutirati pojedine pripadnike lokalne zajednice radi ostvarivanja svojih planova. Koristeći se različitim sredstvima teroristi vješto manipuliraju lokalnom zajednicom, pri čemu se ideje, ljudi ili događaji instrumentaliziraju i koriste kao sredstvo za određene skrivene, uglavnom nepoštene i nemoralne ciljeve i svrhe (Abazović, 2002). Jedan od načina otklanjanja uzroka terorizma jest razvoj demokracije i svih njenih postulata, s političkom i sigurnosnom kulturom te jedinstvena metodologija i praksa djelovanja svih institucionalnih mehanizama države i drugih organizacija koje na direktan ili indirektan način mogu biti u funkciji zaštite osnovnih vrijednosti društva (Masleša, 2001:687).

Država kao nositelj odgovornosti za poštovanje i zaštitu ljudskih prava te sprječavanje i suzbijanje posljedica terorističkih akata, između ostalog, treba tražiti podršku civilnog druš-

---

^{***} flajer – list papira manje ili srednje veličine s kraćim tekstom propagandnog, političkog ili drugog sadržaja; letak; engl. *flyer*.

tva, privatnog sektora, medija itd., kako bi se uspješno borila protiv terorizma. To znači da za suzbijanje terorizma i terorističkih akata policija, lokalna zajednica i druga državna tijela te pripadnici javnosti moraju zajednički djelovati.

3. OSNOVNE VRIJEDNOSTI I PRINCIPI RADA POLICIJE U BORBI PROTIV TERORIZMA

Vrijednosti na kojima počiva rad policije određuju njene ciljeve, način korištenja resursa, strategije i način rada policajca (Roberg, Crank, Kuykendall, 2004:28). Rad policije u lokalnoj zajednici prije svega se zasniva na uspostavljanju partnerstva između policije i lokalne zajednice, pri čemu svi (policija, državna tijela, privatne kompanije i dr.) imaju zajednički cilj, a to je rješavanje problema. Potrebno je naglasiti da rad policije u zajednici ne mijenja opće ciljeve rada policije koji se zasnivaju na zakonu, odnosno provođenju zakona kao primarnog cilja, i to:

- održavanje javnog reda i mira,
- sprječavanje i otkrivanje svih oblika kriminaliteta,
- zaštita osnovnih ljudskih prava i sloboda,
- smanjenje straha od kriminala,
- uhićenje prijestupnika,
- kontrola prometa,
- odgovaranje na potrebe zajednice, odnosno pružanje pomoći i usluga lokalnoj zajednici kako bi se spriječili eventualni neredi ili propadanje zajednice i drugo.

Jedan od ciljeva rada policije u lokalnoj zajednici jest povećati sudjelovanje građana u rješavanju problema kriminala, odnosno borbe protiv terorizma koji može pogoditi lokalnu zajednicu. To se može postići samo dobrom komunikacijom policijskih službenika s građanima, odnosno boljom integracijom policije u lokalnu zajednicu i unapređenjem njenog doprinosa zajednici. Ključni principi na kojima se treba temeljiti rad policije u lokalnoj zajednici kako bi borba protiv terorizma i drugih oblika kriminaliteta bila učinkovita jesu:

- Pristupačnost policije lokalnoj zajednici (kontinuirana prisutnost policijskih službenika u određenim područjima, posebno u područjima gdje je povećana stopa kriminaliteta ili u područjima gdje postoji mogućnost vjerskih sukoba).
- Poznavanje lokalne zajednice, odnosno njenih građana.
- Suradnja policije i lokalne zajednice (poboljšati i ojačati međusobno partnerstvo).
- Upućenost policije u probleme lokalne zajednice.
- Poštovanje i zaštita prava svih građana u lokalnoj zajednici.
- Odgovornost policije za svoj rad.

Rad policije u zajednici može dati rezultate samo ako postoji stalna posvećenost i ulaganje, odnosno konstantno jačanje partnerstva između policije i zajednice, uz adekvatno planiranje i pripremu koje će doprinijeti smanjenju kriminala i unapređenju sigurnosti u lokalnoj zajednici.

3.1. Pristup rada policije u lokalnoj zajednici u borbi protiv terorizma

Svuda u svijetu policija je pod pritiskom da iziđe na kraj s rastućim kriminalom i prijetnjama međunarodnoj i nacionalnoj sigurnosti, uključujući i one prijetnje koje rezultiraju iz međunarodnog terorizma (*Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General, 2008*). Bez obzira na probleme s kojima se susreće u svom radu, policija u svako doba mora djelovati u skladu s postojećim zakonima i drugim propisima, te u praksi pokazati svoju posvećenost vladavini prava. Rad policije u zajednici zahtijeva prije svega poštovanje osnovnih ljudskih prava i sloboda kako se ne bi stvorilo nezadovoljstvo u određenim segmentima stanovništva. Da bi se to postiglo, potrebno je da policijski službenici kroz različite obuke usvoje prijeko potrebna znanja i vještine kako bi u svom radu mogli štiti ljudska prava (to se posebno odnosi na policijske službenike koji rade na borbi protiv terorizma). Također je potrebno:

- Policijske službenike rasporediti u određene lokalne zajednice na duže vrijeme kako bi mogli bolje upoznati njene pripadnike i izgraditi odnose koji će biti zasnovani na povjerenju i međusobnom razumijevanju (posebno one zajednice gdje uvijek postoji mogućnost izbijanja sukoba bilo koje vrste).
- Izgraditi dobar odnos s pojedincima ili skupinama koje uživaju povjerenje ili poštovanje lokalne zajednice. Policijski službenici koji uspiju izgraditi/steći povjerenje kod određenih pripadnika ili skupina lokalne zajednice u boljoj su poziciji da u samom početku (na vrijeme) prepoznaju, uoče i odgovore na krizne situacije koje mogu eskalirati u nasilje.
- Paziti da policijski službenici, ako je to potrebno, dolaze iz različitih kulturnih i društvenih miljea radi održavanja sastava stanovništva u svrhu izgradnje boljih odnosa s određenim skupinama stanovništva (prije svega nacionalne manjine).

Rad policije u zajednici zahtijeva stvaranje povjerenja javnosti u policiju. Svi pripadnici lokalne zajednice, prije nego što odluče dati svoj doprinos u borbi protiv terorizma, moraju vjerovati da su naponi policijskih službenika u rješavanju njihovih problema vezano za njihovu sigurnost iskreni te da će se poštovati njihova ljudska prava. To podrazumijeva da policija mora poboljšati komunikaciju s javnošću u borbi protiv terorizma, odnosno javnost mora biti dobro informirana o mogućim terorističkim prijetnjama, načinom na koji treba reagirati u slučaju izvanrednih situacija, kako i gdje dati sigurnosno interesantne informacije i drugo, te što policija poduzima kako bi zaštitila sve pripadnike lokalne zajednice. Posebno se mora paziti da su informacije o mogućim terorističkim prijetnjama, koje se plasiraju u javnost, točne i odmjerene, kako se ne bi zastrašili građani i stvorio osjećaj nesigurnosti i nestabilnosti.

3.2. Razmjena informacija između policije i lokalne zajednice

Policijski službenici moraju prikupljati informacije u skladu sa zakonom, planski, sustavno i objektivno uz primjenu propisanih procedura i načela. To znači da se informacije uvijek prikupljaju u odnosu na cilj koji se želi postići.

Kada se prikupljaju informacije o pojedincima ili terorističkim skupinama i njihovim aktivnostima koje se mogu dovesti u vezu s terorizmom, potrebno je uspostaviti učinkovite mehanizme za dvosmjernu razmjenu informacija između pripadnika lokalne zajednice i poli-

cijskih službenika. Razmjena informacija između policijskih službenika i pripadnika lokalne zajednice, odnosno spremnost pripadnika lokalne zajednice da ustupe korisne informacije o eventualnim terorističkim aktivnostima pojedinih skupina ovisit će, prije svega o stupnju povjerenja i uzajamnog razumijevanja. Dakle, dobra komunikacija između policijskih službenika i pripadnika lokalne zajednice, odnosno redovno i proaktivno komuniciranje s građanima suština je uspješnog pristupa – rada policije u lokalnoj zajednici u svrhu sprječavanja terorističkih aktivnosti.

Policijski službenici prilikom komuniciranja s pripadnicima lokalne zajednice moraju se ponašati profesionalno, poštovati načelo objektivnosti i obuzdati vlastite želje, osjećaje i afekte, odnosno potrebno je otkloniti sve one barijere u komunikaciji koje mogu zbuniti ili dovesti u neugodan položaj pripadnika lokalne zajednice koji želi dati informaciju o sigurno-sno interesantnim pojedincima ili terorističkim skupinama. Kada je riječ o razmjeni osjetljivih informacija, policijski službenik mora paziti da se razmjena tih informacija obavlja samo s određenim brojem pripadnika lokalne zajednice u koje ima povjerenje ili s pripadnicima lokalne zajednice koji su prošli određene sigurnosne provjere. Dakle, prikupljanje informacija mora imati istraživački karakter, a ovlaštene osobe moraju biti odlučne i uporne, ali ne i tvrdoglave (Modly, 1998). Informacije se mogu prikupljati, odnosno razmjenjivati između pripadnika lokalne zajednice i policije tako da:

- policijski službenici redovno posjećuju lokalne zajednice, a posebno škole, privatne i javne kompanije te druge formalne i neformalne skupine građana,
- organiziraju različite vrste radionica ili sastanaka s pripadnicima lokalne zajednice na kojima će se raspravljati o problemima koji pogađaju lokalnu zajednicu,
- uspostave izravnu telefonsku vezu, odnosno odrede broj telefona ili e-mail na koji pripadnici lokalne zajednice (poštujući anonimnost) mogu davati informacije o sigurnosno interesantnim pojedincima, terorističkim skupinama ili događajima koji se mogu dovesti u vezu s terorizmom,
- informiraju javnost putem elektroničkih medija i društvenih mreža (*Facebook*, *Twitter* i dr.), te tako omoguću pojedincima da eventualno daju povratne informacije i drugo.

Pripadnici lokalne zajednice surađivat će s policijom samo onada, ako vjeruju u njen rad i ako se razmjena informacija obavlja redovno i transparentno, odnosno kada vide da se samo zajedničkim radom može postići određen cilj, a to je prije svega osobna sigurnost.

3.3. Edukacija policijskih službenika za rad u lokalnoj zajednici

Stručno osposobljavanje i usavršavanje policijskih službenika za rad u lokalnoj zajednici jedan je od bitnih uvjeta za uspješan rad, odnosno borbu protiv terorističkih aktivnosti u lokalnoj zajednici. Kroz kontinuiranu obuku policijski službenici će steći potrebne sposobnosti, vještine i znanje za preuzimanje uloge koja se od njih očekuje. Prilikom odabira policijskih službenika za rad u lokalnoj zajednici potrebno je da policijski službenici:

- imaju razvijene komunikacijske vještine potrebne za uspostavljanje djelotvornih odnosa s lokalnom zajednicom,

- imaju dobre organizacijske sposobnosti, vještine prezentiranja i slušanja,
- imaju dodatne vještine koje mogu podrazumijevati znanje ili shvaćanje određene vjere ili etničke manjine,
- imaju opće znanje o terorizmu i terorističkim aktivnostima,
- poznaju domaće zakonske propise vezano za kaznena djela terorizma i propise o poštovanju ljudskih prava u borbi protiv terorizma.

Tijekom obuke policijski službenici moraju biti upoznati s obavezama i dužnostima u radu s pripadnicima lokalne zajednice. Mora se točno uspostaviti granica operativne odgovornosti između policije u zajednici i ostalih policijskih agencija koje rade na istom području, odnosno potrebno je naglasiti da policijski službenici u zajednici ne trebaju postupati kao da su protuteroristički istražitelji.

ZAKLJUČAK

Terorizam je globalni problem. Ni jedna država nije izuzeta od mogućih terorističkih aktivnosti, a teroristi planski i ciljano traže one pripadnike lokalne zajednice koji su pogodni za manipuliranje (prije svega nacionalne manjine koje su nezadovoljne svojim položajem u društvu) i primjenjuju onu taktiku koja se slaže s njihovim političkim ili drugim ciljevima. Teroristi imaju izuzetnu sposobnost prilagođavanja određenoj sredini, pokušavajući kroz različite načine djelovanja (humanitarne organizacije, različita kulturna ili vjerska udruženja i dr.) pridobiti, odnosno osigurati stalan priljev regruta, simpatizera i pomagača za ostvarivanje svojih radikalnih ciljeva. Zbog toga je nužno na vrijeme uspostaviti suradnju s pripadnicima lokalne zajednice koji mogu biti predmet interesiranja terorista, jer kada jednom dođe do pokretanja terorističkih aktivnosti, teško ih je ograničiti i kontrolirati tako da često rezultiraju tragičnim posljedicama.

Rad policije u lokalnoj zajednici mora doprinijeti povezivanju i slaganju pripadnika zajednice u zajedničkim interesima i ciljevima, odnosno mora osposobiti lokalnu zajednicu da se odupre i odgovori na sve negativne događaje koje su izazvali pojedinci ili skupine. Policijski službenici trebaju redovno komunicirati s pripadnicima lokalne zajednice (sastanci, forumi, sredstva javnog informiranja i dr.), kako bi bili uključeni u proces rješavanja problema koji pogađaju lokalnu zajednicu.

Aдекватna obuka policijskih službenika je posebno značajna za uspješan rad policije u lokalnoj zajednici, odnosno stručnim osposobljavanjem i usavršavanjem policijskih službenika jačaju se kapaciteti potrebni za rješavanje ili razmatranje problema koji se odnose na sprječavanje terorističkih aktivnosti.

LITERATURA

1. Abazović, D. M. *Državna bezbjednost*. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu Fakultet kriminalističkih nauka.
2. Brus, H. (2000). *Unutrašnji terorizam*. Beograd: Narodna knjiga alfa.
3. Chossudovsky, M. (2008). *Globalizacija bijede i novi svjetski poredak*. Zagreb: Prometej.
4. Clarck, M. R. (2010). *Intelligence Analysis*. Wasinghton D.C.: CQ Press.
5. Krivokapić, V. (2008). *Prevenција kriminaliteta*. Beograd: Nade Design.
6. Masleša, R. (2001). *Teorije i sistemi sigurnosti*. Sarajevo: Magistrat.
7. Modly, D. (1998). *Metodika istraživanja*. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Fakultet kriminalističkih nauka.
8. Roberg, R., Crank, J., Kuykendall, J. (2004). *Policija i društvo*. Sarajevo: Office of public affairs Embassy of the USA.
9. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
10. Strategija za rad policije u zajednici u Bosni i Hercegovini (2007), preuzeto sa <http://msb.gov.ba> – 7. 10. 2015.
11. Guidebook on Democratic Policing (2008), by the Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General, preuzeto sa <http://www.osce.org/secretariat/23804?download=true> – 7. 10. 2015.

Engl.: Cooperation between Police and Local Community in preventning Criminal offences of Terrorism